

gyarázata, a komplex vegyületek keletkezése egy másodikos gimnazista számára maga volt a csoda! Magam is megmosolygom, de emlékszem, a termék, a tetrajodomerkurát(II)-ion nevének mormolgatása is valami megmagyarázhatatlan, különleges kíváncsiságot váltott ki belőlem. Az már teljesen véletlen, hogy kutatói pályámat az átmenetifémek koordinációs kémiája végig elkísérte, meghatározta.

Ki volt a mestere?

Visszatekintve a mögöttem hagyott, tudományos diákkörös éveket is számolva, kutatásban eltöltött négy évtizedre, két nagyformátumú, pályámat meghatározó professzor jelenik meg előttem. Markó László, akinek intézetében tudományos diákköri és doktori munkámat végeztem, és Piero Pino, akinél posztdoktori éveimet töltöttem. Őket említve a mellettük álló kutatótársakra is gondolok. Olyan inspiráló, kutatásra kiválóan alkalmas légkört alakítottak ki a Veszprémi Vegyipari Egyetemen és a zürichi ETH-n, amely páriját ritkítja. Érdekes, hogy mindkét professzorral nagyon kevés közleményem van, ennek oka jó részt abban keresendő, hogy nagyon hamar saját utamat kezdtem járni. A szakmai értékrend, amely az általuk irányított kutatóhelyen érvényesült, példaként szolgál számomra.

Mit köszönhetek nekik? Szakmai szempontból a legtöbbet, amit egy kutató elmondhat: ekkor dőlt el véglegesen, hogy életemben a kémia meghatározóvá, igazi hobbivá, játékká, hivatássá válik majd. (Talán furcsa e szavak együtt említése, de nehezen tudnám meghatározni, valójában mit is jelent számomra...)

Magányos kutató vagy inkább csapatjátékos?

A kísérletes tudományok – márpedig a koordinációs kémia, a katalízis ilyen terület – feltételezik a különböző részterületek kutatóinak együttműködését. Valamely jelenség vizsgálata, egy új vegyület részletes karakterizálása általában több kutató együttgondolkodásával oldható meg. Lelkes munkatársakkal, inspiráló megbeszéléseket folytatva a kutatás hallatlan öröm. Ily módon magányos kutatónak semmiképpen nem mondhatom magam.

Ugyanakkor valamely új terület kijelölésénél, egy új, akár nagyobb kutatócsoportot érintő projekt indításánál a célok meghatározását, a fontosabb lépések végiggondolását magányosan végzem. Korán önálló kutatásokba kezdtem, megszoktam, hogy az első lépéseket magamnak kell megtennem, természetesen vállalva ezzel a sikertelenség kockázatát és a felelősséget is.

KOVÁCS ZOLTÁN
Földtudományok Osztálya

Egerben született 1960-ban. Az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földrajztudományi Intézetének tudományos tanácsadója, a Szegedi Tudományegyetem Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. Szűkebb szakterülete a társadalomföldrajz. A városföldrajz és urbanizációkutatás nemzetközileg elismert képviselője. Kutatási eredményeivel hozzájárult a városfejlődés hazai és kelet-közép-európai törvényszerűségeinek feltáráshoz, számos posztszocialista városi jelenség értelmezéséhez, a hazai városföldrajzi kutatások elméleti és módszertani megújulásához. Behatóan foglalkozott hazánk térszerkezetének 1990 utáni átalakulásával, a népesség térbeli mobilitásának változásával, a kreatív gazdaság települési szokásaival, a politikai véleménynyilvánítás térbeli különbségeivel is. Eddig 337 tudományos közlemény (közülük tizenöt szakkönyv) szerzője. Oktatói tevékenysége hazai és nemzetközi szinten egyaránt kiemelt. A Magyar Földrajzi Társaság alelnö-

ke, két cikluson át az MTA közgyűlési doktor képviselője, az MTA Földtudományok Osztálya Társadalomföldrajzi Tudományos Bizottságának elnöke.

Mi volt az a döntő mozzanat az életében, ami erre a pályára vitte?

Nagyjából tízéves lehettem, amikor megfogott a földrajz varázsa. Ez cseppet sem meglepő, hiszen melyik fiatal fiút ne érdekelnék a távoli egzotikus tájak, a felfedezőkről szóló izgalmas történetek, vagy a természet nyújtotta érdekességek. A „földi” kérdések iránti érdeklődés kialakulásában fontos szerepe volt általános iskolai tanáromnak, Kormos Tóni bácsinak, aki Egerben a tanárképző főiskola gyakorló iskolájában a földrajzórakon nemcsak a térképolvasás alapjait sulykolta belém, de gyakran vetített képeket és mesélt úti élményeiről. Mivel akkoriban földrajzot csak tanári szakpárosításban lehetett tanulni, így érettségi után a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem biológia–földrajz szakát választottam. Mindkét szak híres volt a terepre járásról, sok időt töltöttünk tanulmányaink során, és azon kívül is utazással, hazánk és a környező országok megismerésével. Az erőteljes természettudományos megalapozás mellett tanulmányaim során egyre inkább a társadalomföldrajz, vagyis a földrajz társadalmi kérdésekkel foglalkozó ága felé fordultam. Szakdolgozatomat is településföldrajzi témában készítettem, s talán jelzésértékű, hogy azóta is városokkal foglalkozom. A végzést követően, 1984-ben kerültem az MTA Földrajztudományi Intézetébe Budapestre, ahova volt tanárom, az intézet későbbi igazgatója, Berényi István csábított. Hogy hívására igent mondtam, s középiskolai tanári oklevéllel a zsebemben felcsaptam főállású kutatónak, máig sem bántam meg, s tulajdonképpen

innenről datálható tudományos kutatói pályám kezdete.

Ki volt a mestere?

Tudományos pályafutásomra szakmai és emberi szempontból eddigi három tudós gyakorolta a legnagyobb hatást. Elsőként a már említett Berényi István, aki a pesti váltással első „főnököm” lett, s szakmailag a szociálgeográfia felé irányította figyelmemet. Ez a 80-as évek elején a korábbi ortodox gazdaságföldrajzi gondolkodással való gyökeres szakítást jelentette. Épp idejében jött, hiszen a világgazdasági paradigmaváltás egyben a telephelyekben gondolkodó klasszikus földrajzi szemléletmód halálát is jelentette. Ezt persze akkor (sajnos) nem sokan észlelték. Berényi professzortól az új elméleti-módszertani megközelítések mellett a tudományos korrektség számos fontos törvényét is megtanultam, kezdő kutatóként erre nagy szükség volt, hiszen az egyetemen illet akkoriban nem tanítottak. Korbán a következő mestereimnek Beluszky Pált tartom. Vele a 90-es évek elejétől állok folyamatos, hol szorosabb, hol lazább munkakapcsolatban. Mindig csodáltam hihetetlen tudását, higgadtságát, amivel a legkényesebb tudományos vitákból is képes derűs eleganciával kijönni. A magyarországi településekkel kapcsolatban tőle tanultam a legtöbbet. Végül Enyedi György az, akire harmadik mesterként gondolok. Sajnos ő már nincs közöttünk. Vele az ezredfordulót követően mélyült el szakmai kapcsolatom, s az ő révén jelent meg napi munkám során a globális lépték, legyen szó személyes tudomá-

nyos kapcsolatokról, nemzetközi szervezetekről vagy egyszerűen csak látásmódról. Tájékozottsága, világra nyitottsága, s nem utolsósorban zseniális humorérzéke máig példaként lebeg előttem, és segít egy-egy tudományos kihívás vagy éppen napi adminisztrációs probléma megoldásában. Hálás vagyok a sorsnak, hogy mindhármukkal nemcsak szakmai, de baráti kapcsolatokat is ápolhatok, ápolhattam.

Magányos kutató vagy inkább csapatjátékos?

A magányos farkasok kora a globalizáció és az egyre növekvő versenyhelyzet révén a tudományban is lejárt. A geográfiában – tudományterületi sajátosságok miatt – korábban meghatározó volt a magányosan kutató, egy-egy témát felvállaló tudósok szerepe. Ugyanakkor pályám kezdetétől fogva csapatjátékra törekedtem. Erre nem a közös labor vagy orvosi műtő ösztönzött, hanem az a felismerés, hogy a közösen végzett kutatómunka szellemileg inspiráló, alkalmat nyújt utódok kinevelésére, egyben biztosítja a folytonos kontrollt, ami a tudományban sem árt. Magam is ilyen műhelybe csöppentem az egyetem elvégzése után, s a későbbiekben is sokkal jobban éreztem magamat, ha kutatóközösségben tettünk le valamit az asztalra. Ez kezdetben a „vezetett” nyugalomával töltött el, ma már sokkal inkább a „vezető” felelőségét jelenti. Csapataimban, legyen szó projektalapú kutatási vagy éppen oktatási tevékenységről, ma már tanítványaim vannak többségben, akikben maradéktalanul megbízok, és sikereikre roppant büszke vagyok.

Vélemény, vita

Gondolatok a *Felszíni vizek kutatása Magyarországon: helyzetkép és javaslatok* címmel a *Magyar Tudomány* 2015. júliusi számában megjelent tanulmány kapcsán

Czigány Szabolcs Fábrián Szabolcs Ákos

PhD, egyetemi docens, PhD, adjunktus,
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet
szzigany@gamma.ttk.pte.hu smafu@gamma.ttk.pte.hu

Ernyes Tamás

MTMT-adminisztrátor,
Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Dékáni Hivatal

Az eredeti tanulmány (Istvánovics, 2015) mindkét verzióját elolvastva, ti. van egy rövidebb (URL₁) és egy hosszabb (URL₂) verzió is, felmerült bennünk a gondolat, hogy közrebocsátunk pár észrevételt a cikkben érintett téma, és anyaintézményünk (Pécsi Tudományegyetem, PTE) érintettsége kapcsán. Nem teljesen világos, hogy mi volt a tanulmány célja, úgy érezzük, hogy sokkal inkább az akadémiai szférát szólítja meg, mint a felsőoktatási intézményeket. Ennek ellenére mindkét szférát véleményezi a „vizes kutatások” témakörén belül. A rövidített tanulmány végkicsengése alapján a Pécsi Tudományegyetem (PTE) részvétele a hazai hidrológiával kapcsolatos kutatások terén meglehetősen szerény. Bár a hosszabb tanulmány megemlíti a PTE nevét a legfontosabb huszonöt hazai intézmény között a „hálózati kapcsolataik és/

vagy publikációik minősége alapján” (Istvánovics, 2015, 21.).

Teljesen egyetértünk a szerző alapgondolatával, hogy a víz a jövő legnagyobb kincse, a földi élet alapvető feltétele, de nem vigyázzunk rá eléggé. Hazánk érintettsége a felszíni vizek témájában megkérdőjelezhetetlen, és bár közel százötven éve szervezeten küzdünk kártétele ellen, „azért a víz az úr”. Épp ezért talán nem meglepő, hogy a „vizes” kutatások szinte minden hazai felsőoktatási intézményt érintenek, és szinte mindenhol oktatnak valamilyen vízzel kapcsolatos tárgyat. A PTE-n, a cikkben említett négy képzésen (cf. *1. táblázat* in Istvánovics, 2015) túl, legalább még kettő kiemelhető: a földtudományi és földrajzi képzés. Valószínűleg hosszú lett volna a lista, ha minden képzést felsorol a szerző, de az mégis furcsa, hogy a „föld” (földmérő,